بعون صناع مکین و مکان

کہ یہ کتاب مقبول شیخ و شاب مطلوب اہل صفا مسمی بہ

من تصانیف شاعر شیریں زبان نواب باقر علی [illegible] مرحوم

در مطبع عباسی چمن گل عباسی شگفتہ

بسم اللہ الرحمن الرحیم

نادِ علیاً مظہر

[illegible]	
[illegible]	
[illegible]	

[illegible]	بسم اللہ الرحمن الرحیم	[illegible]

حمد نامتناہی وافر و شکر نعمت متکاثر آفرینندہ دو جہان کو سزاوار ہی اور نعت فراوان پیغمبر آخر الزمان
کو جو تمام عالم کا سردار ہے جل جلالہ و عم نوالہ کیا قدرت پروردگار ہے اور کیا باغبان حقیقی کے
صنعتونکی بہار ہے جسنے اپنی صنعت کاملہ سے کیسے کیسے الشان صاحب عقل و ادراک بنائے جنہون نے
اپنی ذہن کی جودت اور تیزی فراست سے اس باغ جہان مین کیا کیا رنگین مضامین
کے گل کھلائے ہیں علی الخصوص اس دار السلطنت لکھنؤ مین اللہ تعالی نے ہر اک کو جوہر
لیاقت عطا کیا ہے سچ پوچھو تو عقل کا پتلا کیا ہے جنکے فضل و کمال کا اک زمانہ قائل ہے اور کیونکر
نہو ہر فن مین دستگاہ حاصل ہے بڑے بڑے شعرائے نامدار نثار ذی وقار
اسی سرزمین پر نامور ہوئے اور کمالات ایسے اہل ہنر ہوئے الغرض جو ہوا وہ
نامی ہوا فخر جامی و نظامی ہوا اور اب بھی کیا یہ سرزمین اہل کمال سے خالی ہے اگر غور
کیا جائے تو یہان کے باشندون کے طبیعت ہی عالی ہے اس زمانہ مین اوستاد
والا جناب نواب باقر علی خان مغفور متخلص بہ تشفی کہ جنکی جو تصنیف ہے قابل توصیف ہے
فضل خدا سے عجیب طبیعت پائی تھی ایک اسیر کیا موقوف ہے کچھ ہر فن مین
رسائی تھی بخدا جو کلام ہے دلفریب ہے جو سخن ہے لا شک فیہ بلا عیب ہے

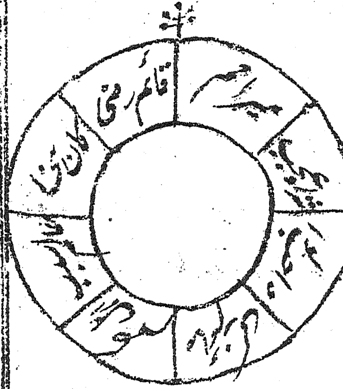
جس طرف طبیعت عالی کو مخاطب کیا حل مطالب کیا میکاؤ نامہ معراج نامہ مختار نامہ
وتضمین ہفت بند و مراثی و نوحہ و سلام کے طرف جو دل کو متوجہ کیا تو ایسے
سوز و گداز کے کہے کہ سننے والونکو رلا دیا تڑپا دیا اور قصص مثنویات و
وغیرہ کے جانب جو دل مائل ہوا تو کیا کہوں کہ سامعین و ناظرین کو کیا کیا
لطف حاصل ہوا اور تواریخ دوازدہ امام چہاردہ معصوم ہیں تو وہ زور
طبیعت دکھائے بقول شخصے دریا بہ صنعت و مضامین بہائے وہ دوائر
چو اشعار مدح جناب مشکلکشا حضرت علی مرتضی علیہ السلام کے ایجاد فرمائے
ہیں عجیب رنگ صنعت دکھائے ہیں دوائر میں بہت سے خانے بنا لئے
ہیں ہر خانے میں اشعار کے ٹکڑے تحریر فرمائے ہیں جس ٹکڑے سے
پڑھو شعر موزون با معنی پیدا ہو رباعیات وہ وہ عمدہ ہر بحر و ہر صنعت یعنی
صنعت مقطع صنعت موصل صنعت ترصیع۔ صنعت تنسیق الصفات۔
صنعت معقد و معطل۔ صنعت متلون لبہ بحر۔ صنعت مربع۔ صنعت ارصاد
صنعت صیاقت الاعداد۔ وغیرہ میں تحریر فرمائیں کہ ہر ذی کمال کو پسند آئیں
کمترین امام امین الدین حیدر خان نام متخلص بہ تجلی نے ایسی صنعتوں بہتیرے
نعمتوں کا آشکار نکرنا عقل دوربین سے دور جانا لہذا فیض یابی خلائق کے
لئے اسکا شایع کرنا ضرور جانا چونکہ اسمیں ذکر دوازدہ امام و چہاردہ معصوم
ہے اسواسطے اسم تاریخی یعنی تاریخ امام ہدا اس کتاب موسوم ہے
۱۳۴۳ھ

در صنعت ترصیع موافق القوافی و تنسیق الصفات
و صنعت مدور از ہر جا کہ خواہند آغاز نمایند
شعر با معنی و با قافیہ دیگر بر می آید و ازین شش دائرہ
چہل و ہشت صورت پدید می آید بے تخلل معانی

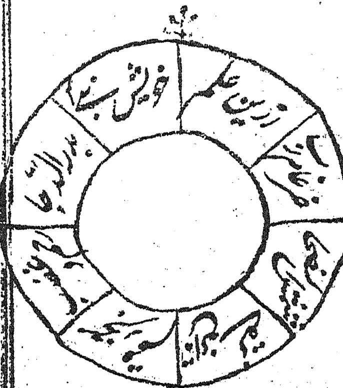

من تصنیف تشنفی
مولا علی

من تصنیف تشنفی
حق بادولی

باذل سخی

قائم رضی

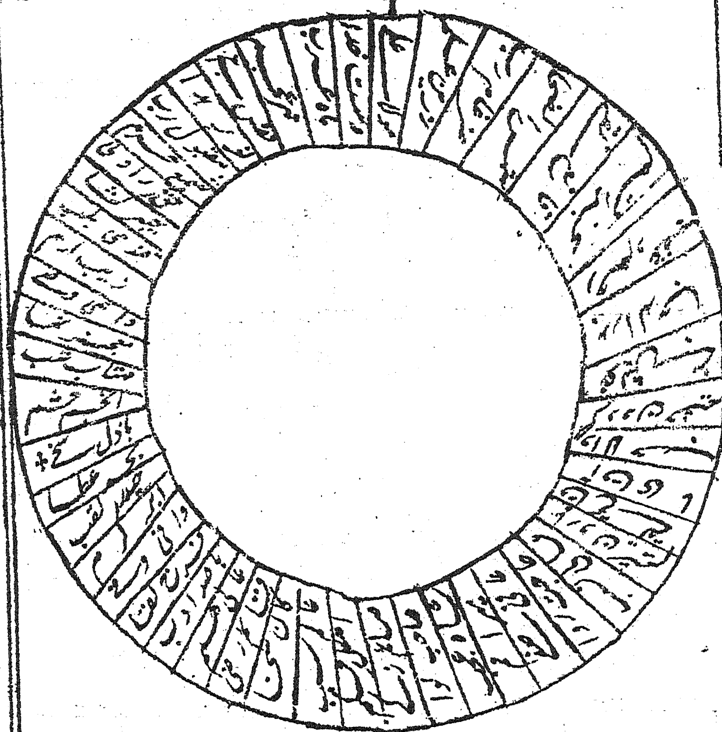

عافی صفی

خویش

و اگر همان شش شعر را بیک دائره بنویسند

چهل و هشت صورت دیگر پیدا میشوند

باین طریق

رباعی در صنعت مقطع

ای درد دل آرام دوائی دارم	در دور لب او داغ ادائی دارم
ان ربح روان در دل زاری رخ داد	در دار درون راز روائی دارم

رباعی در صنعت موصل مسمی باسنان المشارکة

پیشطلعتہیبقیمتشکست | پیشخطتبغنشہبیغمتنشست

بیعشقعلیعشقعلیممکننیست | پیشتخصمتضعیفتنستیست

رباعی مسطورہ

پیش طلعت ہی بقیمت شکست | پیش خطت بنفشہ بغم تن نشست

بی عشق علی عشق علی ممکن نیست | پیشت خصمت ضعیف تن سست بس

شعر

چینیبہپیشچینیمصطفی | حسنخلقےمحسنحسنیحسینیمصطفی

چینی بہ پیش ہنی نکتہ چینی مصطفی | حسن خلقے محسن حسنی حسینی مصطفی

رباعی در صنعت موصل دو حرفی

پر ماتم عالی کا جو ماتم ہو گا | کم سر سے حق خالق عالم ہو گا

گر ہو گا تن بے سر مولا کا غم | ہر صدمہ غم باعث مرہم ہو گا

در صنعت ترصیع و تنسیق الصفات و عکس ذو قافیتین محجوب

بہمت توئی احسان بحشمت توئی جیحون | برحمت توئی باران برفعت توئی گردون

بحر طویل مثمن سالم فعولن مفاعیلن چہار بار

گردون توئی برفعت باران توئی برحمت | جیحون توئی بحشمت احسان توئی بہمت

مضارع مثمن اخرب مفعول فاع لاتن چہار بار

برفعت توئی گردون برحمت توئی باران | بحشمت توئی جیحون بہمت توئی احسان

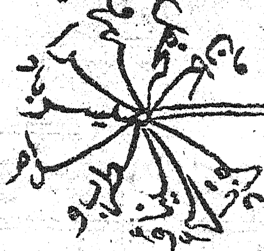
بحر طویل مثمن سالم	
توئی بہمت احسان توئی بخشت جیحون	توئی برحمت باران توئی برفعت گردون
ہزج مثمن مقبوض اخرم مفاعلن مفعولن چار بار	
بہمت توئی احسان برفعت توئی گردون	برحمت توئی باران بخشت توئی جیحون
بحر طویل مثمن سالم	
گردون برفعت توئی باران برحمت توئی	جیحون بخشت توئی احسان بہمت توئی
مجتث محذوف مستفع لن فاعلن چار بار	

در صنعت متلون بسه بحر اول رمل مخبون دوم ہزج مثمن سالم سوم مجتث مخبون مفاعلن فعلاتن چار بار

دل تو مظہر ایمان لب تو حافظ قران	رہ تو جادۂ عرفان در تو کعبۂ یزدان
مولا علی مالک علی مختار کل پیر امم	مشکل کشا مقصد روا ماہ عرب مہر عجم

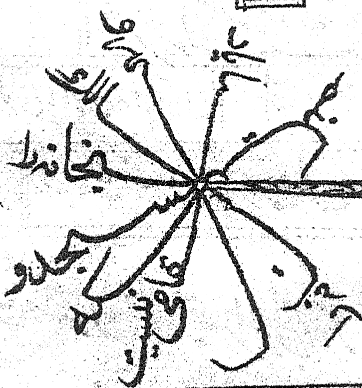
تاریخ امام ہدا

شکان وعقل جہر وعمر امید باد مدام مطرب وصنا ومی بمقرر باد

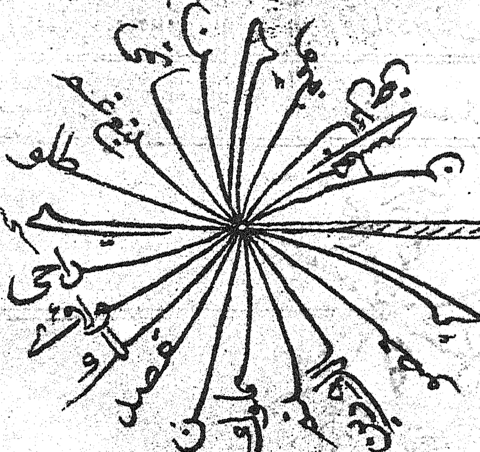
در صنعت مشجر

بیگم تا یاد جہر و مالک میخانہ را مسجد و مکہ مقامی نیست ما مستانہ را

در صنعت مشجر

من مجلسے نال حق منعموسے من ماتی منبع نعم منظلوسے
مدای مولای ملک مقصد من | مملوک منعم مالک دین معصوسے

در صنعت مشجر

در صنعت معطل معقد

در صنعت معقد

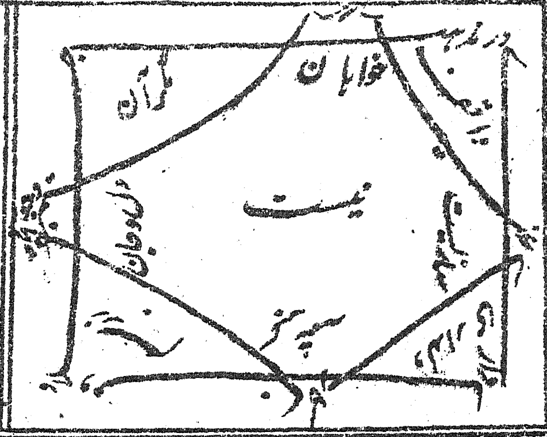
در صنعت مربع

ای دلبر در فرقت من هردم غم کردم	در فرقت از آتش بسوزم بادردم
من هردم بسوزم بیمارم رخ زردم	غم کردم بادردم رخ زردم دل سردم

ای دلبر	در فرقت	من هردم	غم کردم
در فرقت	از آتش	بسوزم	بادردم
من هردم	بسوزم	بیمارم	رخ زردم
غم کردم	بادردم	رخ زردم	دل سردم

هر چند سبب جفا و وفاداری نیست	غیر از ستم و جور و جفا کاری نیست
خواهان دل و جان بجز شیدا نیست	واقف نگران غم دلداری نیست

رباعی در صنعت مربع

تاریخ امام بعد

معما باسم سعید

قسمت آن سر سامان چو تاج عید گردید | ظهور نیکی نامش بعد تاکید گردید

معما باسم نور

سر و پای جزا از جا نور چون ما گرفتیم | نه از زر از بهای اسم او نا بوس رفتیم
برای سیر جعفر رفت جعفر | تو ران جعفر و در دوست جعفر

در صنعت ارصاد و صنعت صیاقت الاعداد

زچهره و لب و قد تو گوییم ای آقا	ا بهشت و ۲ کوثر و ۳ طو با
به پیش بخشش تو	ا گل است و ۲ قطره و ۳ اعصا
ز برکت کف جود	ا ریاض و ۲ قلزم و ۳ موسی
ز بار نخل سخا	ا حسین و ۲ شبر و ۳ طا ها
پی حمایت تو	ا حسام و ۲ جوشن و ۳ تمنا
بروز بیم و رجا	ا شفیع و ۲ عادل و ۳ دعوا
پی ما فقیر غلے	ثبوت گشت تبیغی برای روز جزا

در صنعت مقلوب کل که درین دو بیت قلب لفظ اخیر یک مصرع

جز قالب ندارم جان تو ای کبجه

[illegible]

جانا ز کرم و لطفی کر آزاد و

[illegible] الم [illegible]

در صنعت مقلوب کل بطریق مسطور

تو گنج حسن وز لف بت

[illegible] اندر شکن [illegible]

[illegible] دل

بیچین بہ ہم شہرہ ہی

تجنیس مرکب مفروق

ایسا عرق گلبدن شہ تہا گلاب
کیون بار نہ لائی شجر باغ مراد

شبنم کی روش باغ جہان مین گل آب
فیض رخ اکبر سے یہ پھیلا ہی گلاب

تجنیس تام

شہ دکہاؤن سر ابہی خونخوار کا کاٹ
کاٹی ہین اسی نے پر جبریل امین

دکہلاؤن اگر برق شرر بار کا کاٹ
دیکہا نہین جسنے مرے تلوار کا کاٹ

رباعی ترانہ در صنعت مربع

دل عاشق	شیدا ہے تو	بیحد	سلطان
شیدا ہے تو	آفتاب	دیدم	بجہان
بیحد	دیدم	لبسان تو	شیفتہ چنان
سلطان	بجہان	شیفتہ چنان	اہی نیشان

صنعت قطار البعیرین

جب رنگی رضا دیچکے مان اکبر کو
اکبر کو حوالے کیا تب سرور کو
سرور کو ہوا غم کہ چلا مرنے کو
مرنے کو غرض بہیجدیا اکبر کو

ذو قافیتین محجوب تجنیس خط تجنیس مکرر تجنیس تام کہ تجنیس تصریح نیز نامند

صغرا یہ کہا کرتی تہی سب سے شب کو
جس روز سے بابا مجہی یہان چہوڑ گئے

ہی تخشق بہت عاشق رب رب سے کو
تخفیف نہین ہوتی ہی تب سے تب کو

در شان امام حسینؑ در صنعت منقوط

پنست جینے نفیت زنیت بخشے زین نخشب پے تشفی بینے	نسب خیزی پیش بین تشفقت بخشے زیب جشنے شفیق جنت بخشے

در صنعت مسطوره

بینے نجیبت زنقش بینے تیغ غضب جبیں شفقے زی بیقین	بے غیظ غنی بینش بنی بنشینے جشنے ز تشفے تشفے بینے

در شان امام حسین در صنعت مثمن

دیدم قصر دور	عالم دگر	دلکش چنیو	باب حسکم	قندی ملب	بدری به رخ	سیمی ببر	عالی اهم
عالم دگر	مانند او	کم یافته	سرو سهی	چون او دگر	تا ید بکعت	بحر سخا	ابر کرم
دلکش چنیو	کم یافته	پیر فلک	رشک ملک	بر تر حسب	نیکو نسب	مهر عرب	ماه عجم
باب حسکم	سرو سهی	رشک ملک	سلطان دین	حمکن نشد	همشان او	شاه هدا	مهبر اهم
قندی ملب	چون او دگر	بر تر حسب	حمکن نشد	امی چشم بسن	ویدی چنان	در دو جهان	والا حشم
بدری به رخ	تا ید بکعت	نیکو نسب	همشان او	ویدی چنان	مقبول حق	نور خدا	گردون خیم
سیمی ببر	بحر سخا	مهر عرب	شاه هدا	در دو جهان	نور خدا	مشهور شد	نیکو قدم
عالی اهم	ابر کرم	ماه عجم	مهبر اهم	والا حشم	گردون حشم	نیکو قدم	فخر قدم

تجنیس مرکب و تام رباعی

چشمہ جو کوئی دیدۂ تر سا ہو گا	سیراب ہر اک کافر و ترسا ہو گا
پیاسے تو بہت ہونگے مگر پانی کو	اصغر کی طرح کوئی نہ ترسا ہو گا

رباعی دیگر

گر اشک کا اک قطرہ بہا دُر پایا	قیمت سے جہان بیش بہا دُر پایا
رونے میں جو آیا شہ مرداں کا نام	دلکو سیہ غم میں بہا دُر پایا

تاریخ ولادت باسعادت جناب سرور انبیا محمد مصطفیٰ علیہ التحیۃ والثنا

موسم آن هفدهم ماه ربیع الاول	بظهور آمده محبوب خدای اعدل
تا بہ بیتش علی غالب ہمہ غالب بود	مولد اقدس او شعب ابیطالب بود
برتر از عرش بشد رفعت و شانش مکہ	جلوہ گر نور خدا شد چون میان مکہ
کنیتش بود ابوالقاسم و احمد نامش	گشت مشہور بآفاق محمد نامش
سرور جملہ رسولان خدا بود جناب	مصطفیٰ یافت ہم از طاعت معبود خطاب
تا شد از مصطفیٰ رونق دین عالیجاہ	آمنہ مادر او بود پدر عبداللہ
طالب عدل چو آن بادشہ یکتا بود	ہمدر آن سال شہنشاہ عجم کسرا بود
سال مولود بتحقیق بود عام الفیل	گشت تاریخ دل آن سال ہمین است دلیل

سنہ عام الفیل

تاریخ ولادت موافق سنہ ع

جب ظہور احمد مرسل ہوا	اپنا بیگانہ ہر اک شیدا ہوا
دل نے کہی تاریخ سال عیسوی	نور رب پاک کا پیدا ہوا

سنہ [illegible] ع

تاریخ وفات جناب رسالت مآب سید المرسلین خاتم النبیین علیہ الصلوٰۃ والسلام

بست و هشتم دوشنبهی ز صفر
رفت سوی جنان رسول قدیر

شصت و سه ساله بود آنحضرت
چون بدار البقا شده ز نگیر

حاکم وقت انتقال جناب
بود بر قتل عدوی رب کبیر

فکر تاریخ بتعمیه کردم
بهر سال وفات با توقیر

در غمش از چهار عالم آه بالا اکس
آه برخواست از دل امی دلگیر

بعد از ان قلب اختراع نمود
تا شود فیضیاب جم تغییر

گر ز خیر البشر کنامش بود
نقطهٔ خارج الالف بی گیر

ای تشفی بصفحهٔ دل تو
سال تاریخ او شود تحریر

تاریخ حبیب رب العالمین رحمة للعالمین جناب رسول خدا محمد المصطفی صلی الله علیه و آله وسلم

دوشنبهٔ صفر و بست و هشتم آن ماه
برد از گشت بباغ جنان رسول قدیر

دل ملول تشفی ز اختلاف مقال
برای طالب سالش چنان کند تقریر

وصال احمد بی میم با احد گردید
فراق روح ازین وجه شد ز جسم منیر

نه هر دو نام ضرور است وصل هر دو الف
برای سال وصال نبی دم تحریر

تاریخ ولادت و وفات بضعة خاتم النبیین سیدة النساء العالمین حضرت فاطمه زهرا علیها السلام

جناب فاطمه بنت رسول لاثانی است
بسال احمد مختار نور یزدانی است

عجیب وقت میان جهان ظهور نمود
که سال پنجم بعثت ز فضل خالق بود

باتفاق چنین گفته اند عالم وقت
که بود بهر جهان نیز و مجرد حاکم وقت

نکی چو یافت زحجت خدیجة الکبرا
میان باغ جهان گشته بلبل شیدا

مطیع او همه نسوان النبی و صبیه
کمال پاس و لحاظ بتول فرمودند
هزار حیف میان جهان نه راحت یافت
سه جمادی آخر شب دوشنبه بود
بیان تاریخ چو آوردان سوم تاریخ
بهجر والد ماجد چو صبح و شام گریست
باین حساب ز تاریخ و علم نه مهلت بود
باختلاف چنین خاص و عام میگویند
روایتی است چنین هم بعد مه جانکاه
نو فکر رفت ز دنیا بناله و فریاد
بهر سال وفاتش چو فکر شد حائل
دوباره گفت نه چون فکر سال از سر رفت

محمد عربی گفت بضعه منی
بهر مراسم انبیا رسول فرمودند
ملول رفت ز دنیا چنان اذیت یافت
که از جهان طرف باغ خلد نقل نمود
پی کباب جگر بود آه سوزان تاریخ
روایت است که هفتاد و پنج روز زیست
مه جمادی اولی برای رحلت بود
که بعض بستم ماه صیام میگویند
که بعد شاه رسل زنده ماند آن شش ماه
مدینه گشت چو ویران بهشت شد آباد
چهار بار تشقی کشید آه از دل
هزار حیف ز اهل مدینه فاطمه رفت

تاریخ وفات جناب فاطمه زهرا علیها آلاف التحیة والثنا

چو شد فاطمه سوی فردوس اعلی
دوشنبه سوم از جمادی آخر
دو تاریخ کردم رقم اختراعی
سر انگشت چون بود در ماتم او
پی سال فوتش تشقی دم فکر
پی سال نقلش دگر کن بصد غم

دل من بتیغ الم شد دوپاره
بشد با الم در جهان آشکاره
بجز صبر هر گاه دیدم نه چاره
بجای الف در زمان نظاره
دو انگشت برداشته کرد اشاره
ز خیر النسا هر الف در شماره
سنه ۱۱ هجری

تاریخ ولادت سید الوصیین یعسوب الدین امام المتقین اسد الله الغالب

امیر المومنین علی ابن ابیطالب علیه السلام

احترام رہبر ما منجلے است
ابن عم مصطفی مشکل کشا است
خانۂ کعبہ بحکم ذوالجلال
جاۓ میلاد علی ماہ رجب
بود آن دست خدا شیر صمد
چون برون آمد زکعبہ آن ولی
اینچنین از قوم خود سبقت ببرد
داد حق شیر روز لقمہای بہشت
گشتہ از حکم الٰہی ہم کلام
قبل شیر مادر آن شیر خدا
نفس خود را یافت چون آدم نبی
سال میلاد شہنشاہ جلیل
چون علی نام شہنشاہ نکوست
باز گفتا ہاتف نیکو خصال

[illegible]

جانشین مصطفی بیشک علی است
منقبت او مرتضی و اولیا است
مولد او شد زہے فضل و کمال
جمعہ روز عید شد با صد طرب
مادر او فاطمہ بنت اسد
ابن ذا آمد علی ہست ولی
مادر او نعمت جنت بخورد
گشتہ نازل آن طبقہاے بہشت
چون نبی را دید کرد اول سلام
نوش کرد آب دہان مصطفی
باز و اقدس قوی گشت و قوی
ای تشفی کن حساب از عام فیل
از محیطش مرکزش تاریخ اوست
لام اسلام از پئے تاریخ سال

۳۰ عام الفیل

تاریخ شہادت امام اول جانشین محمد عربی جناب امیر المومنین علی علیہ السلام

علی عقدہ کشا بادشاہ ہر دو جہان
اگرچہ بعد نبی ماند در جہان سی سال
مہ صیام بعد غم سپہ کہ دہر بود
پیام رنج بیاورد آہ بست و یکم
بسوی باغ جنان از جہان فانی رفت
برای سال وفات شہ نکو خاطر
عجب جوان ذوالاکرام بود خاصۂ رب

[illegible]

امام اول و پشت و پناہ ہر دو جہان
ولی برنج بسر کرد آن خجستہ خصال
کہ روز ماتم شہ جمعہ یا دوشنبہ بود
حواس و ہوش ہمہ خلق شد و صدمہ گم
زرنج فرقت او لطف زندگانی رفت
بگو زروی زبینے برفت آن صابر
کہ در فراق او لی صبر شد جوان عرب

گو که با مال نه ضائع نمود آن بیدین	کربلی علی شده افسوس کوفه لی ابن سعد
سنه ھ ہجری	سنه ھ ہجری

تاریخ ولادت و شہادت امام ہدی قرۃ العین محمد مصطفی پارۂ جگر علی مرتضی راحت جان جناب فاطمہ زہرا امام دوم جناب حسن مجتبی علیہ الصلوٰۃ والسلام والتحیۃ والثناء

سرور پاکی که سبط احمدؑ بود — کنیت او ابو محمدؑ بود
شاه کون و مکان امام حسن — هادی انس و جان امام حسن
سبط خویش رسول نور العین — جان زهرا و سید الطرفین
روز میلاد خاصهٔ معبود — عاشقان حسن سه شنبه بود
نیمه چون شده ز ماه صیام — فلک دین بیافت ماه تمام
نور رب صمد هویدا شد — سبط پاک رسول پیدا شد
سال مولود سرور یکتا — حرف بای بشارت زهرا
باز از روی اختلاف نگر — سر جرات ز جرات حیدر
الغرض از جهان فانی رفت — سوی جنت امام ثانی رفت
پنجشنبه دو روز باقی بود — که سفر در مه صفر فرمود
هادی خلق شاه دوران شد — زیب بخشش از ریاض رضوان شد
شد چو آخر ز سم امام زمن — شده تاریخ آن اخیر حسن
سال مولود آن شه صابر — بود حرف نخست بسم الله
چون بخواندم تمام را الفغان — سال نحم شد دو حرف آخر آن
ساربان سال جشن نیک صفات — آخر جان شد است سال وفات

[illegible]

تاریخ ولادت و شہادت جناب حضرت سید الشہدا فخر آل عبا امام

مسعد و پیشوای اهل صبر و ابتلا و گل بوستان رسالت و نبوت و سرو جویبار امامت و خلافت حجة الله علی الثقلین ابی عبد الله الحسین علیه السلام

حسین سبط رسول کریم پیدا شد — شهید راه خدای رحیم پیدا شد
خمیس و ثالث شعبان که یوم میلاد ست — دل رسول فلک جاه خرم و شاد است
ثبوت گشت بقولی که پنجم آن ماه — غرضکه خلق شده آن امام عالیجاه
ضیای کوکب لولاک نور رب علا — چراغ خلوت واللیل آفتاب ضحی
برای قمری دین سرو جوی خلد برین — گلی که بلبل شیدای اوست روح امین
حسین راحت جان رسول رب علاست — حسین قرة العین جناب خیر نساست
اگرچه در سنه جشن اختلاف کنند — ولی بلفظ جدش سال انکشاف کنند
جدا جدا چو شماری ز اول و آخر — شوی بسال ولادت تو مطمئن خاطر
که جد اوست بهر حال بهر امدادش — ظهور یافت ازو هر دو سال میلادش
بآبیاری و امداد رب بے همتا — نهال باغ امامت بیافت نشو و نما
شدند در پی جان باغبان بد ایمان — گذشت فصل بهار و رسید فصل خزان
شهید شد مع انصار سید الشهدا — علیه الف تحیة علیه الف ثنا
عجیب روز الم عاشر محرم بود — که از چهار طرف شور حشر ماتم بود
باختلاف چنین منکشف شد ای مسعود — که روز قتل او آدینه یا دوشنبه بود
اگر سوال کنند از تو مومن دیندار — برای سال شهادت بگو تشفی زار
حسن حسین که هستند زیب عرش علا — یکی ست بیست و گردن یکی است بیست و یا
عجیب راز خفی در دلم هویدا شد — ز هر دو نام دو تاریخ غم هویدا شد
شنید هاتف پر غم چو این کلام مرا — بگفت از پی سالش که آه و واویلا

تاریخ ولادت حضرت سید الساجدین و امام الزاہدین یا حضرت امام زین العابدین علیہ السلام

بست و پنجم جب ہوئی شعبان کی
تھا سجادی دوسرا اک قول سے
کوئی پندرہویں کا قائل ہو گیا
پنجشنبہ یا کہ تھا جمعے کا روز
شہد ہی پیدا ہوا زین العباد
شہر یاں شادہی اور خوش حسین
جب علی کے سامنے آیا علی
دھوم ہر سو مبارک باد کے
بعد چھ سال ہولد سجاد جب

ہستے کو خوش مومنین کیا کیا ہوئے
شاد سب اذنا ہوئے اعلے ہوئے
دوسرے کے بعض بان گویا ہوئے
الغرض چرچے یہی ہر جا ہوئے
ہمیہ لطف خالق یکتا ہوئے
جان و دل سے باپ مان شیدا ہوئے
دیکھکر پوتے کو خوش دادا ہوئے
آج سب زائل ہم فردا ہوئے
تب شفقی نے کہا پیدا ہوئے
سنہ ۳۸ھ

تاریخ وفات جناب حضرت سجاد زین العباد و امام المشرقین علی بن الحسین علیہ التحیۃ والثنا

بست و پنجم چو از محرم بود
بامی سجاد انتقال نمود
قاتل او ہشام عبد ملک
ظلم بیحد چو دید آن حضرت
مدفن شد جنت البقیع شدہ
چون شفقی سوال سالش کرد

روز شنبہ شدہ براہی فغان
در غم سبط احمد ذیشان
بود افسوس دشمن ایمان
از مدینہ برفت سوی جنان
نزد جنب حسن بعز و شان
شد تاریخ وای زیب جہان
سنہ ۹۵ھ

تاریخ ولادت امام ہمام حضرت ابی جعفر محمد بن علی باقر علوم الاولین والآخرین صلوات اللہ علیہ

خلق چون شد محمد باقر — گشت مسرور و شادمان ہاتف
مادرش بود ام عبد اللہ — کرد راز نہان عیان ہاتف
جمعہ و غرہ رجب بودہ — میکند این چنین بیان ہاتف
قائل ثالث صفر بعض اند — گرچہ گفت است غیر آن ہاتف
روز عیش و طرب دوشنبہ بود — ہست در غیب مدح خوان ہاتف
ای شفقی برای تاریخش — مہ بود گفت ناگہان ہاتف

۵۷ھ

تاریخ وفات امام پنجم شمع حرم المنیر لی محمد بن علی باقر علوم الاولین و آخرین صلوات اللہ علیہ و علی آبائہ الطاہرین

باغ جہاں سے جانب جنت کو سدھارے محمد باقر — روز دوشنبہ ہفتم ذی الحجہ گذرا دلیر کیا کیا صد
اہل عزا رو رہے ساری رہا الم سے دل تپاں دو بارہ — سال وفات شاہ جو پوچھا بولا شفقی یک چودہ سو

۱۱۴ ہجری

تاریخ ولادت امام ششم مبین المشکلات و فاتق الحقائق حضرت امام جعفر صادق صلوات اللہ علیہ و علی اولادہ المعصومین

ہادی ماست جعفر صادق — بہر خلق خدا بحق ناطق
شدہ پیدا چو آن شہ مسعود — ہفدہم از ربیع اول بود
روز میلاد خاصہ معبود — یوم آدینہ یا دوشنبہ بود
مادرش ام فروہ نیک خصال — دختر قاسم نکو اعمال
در مدینہ امام پیدا شد — نور رب علا ہویدا شد
در فضائل چو بے نظیر آمد — بہمہ انس و جان امیر آمد
یافت توقیر و عز و شان سے علے — ہمہ را رہنما بسان علے
قرۃ العین حضرت باقر — ماہر علم اول و آخر
آن ملیح اللسان فصیح زبان — حافظ دین و قاری قرآن

مومنان را بجای نخیل است
حاکم وقت بود عبید ملک
فکر تاریخ سال صنو و م
ای لشفقی سروش خوش انجام

صائم الدهر و قائم اللیل است
دشمن حق حشو و عبید ملک
گشت حاصل تمام مقصود م
از سر اعتقاد گفت امام

تاریخ وفات امام بحق ناطق حضرت جعفر صادق صلوات الله تعالی علیه وسلم

چون امام ششم بحکم خدا
بر زمین ناشکیبا گشت و
شصت و شش ساله بود سرور ما
زهر داوش بیک جفا جوی
عقل تاریخ او لشفقی گفت

از جهان سوی باغ رضوان شد
تا فلک شور آه و افغان شد
جانب خلد چون خرامان شد
دشمن دین و دشمن جان شد
صادق از زهر ظلم بیجان شد

تاریخ وفات امام ششم حضرت جعفر صادق علیه السلام

نشد امام صادق سوی باغ جاودان
برای سال رحلتش بپاس خاطر

ز هجر او ملول دل صبا ببر سلام ما
بگو لشفقی حزین که آه بود امام ما

تاریخ ولادت امام امام شافع محشر نور بخش شمس قمر حضرت ابوالحسن موسی بن جعفر صلوات الله علیهما

هفتم ماه صفر ور ابوا
بهتر از عید شده یکشنبه
مصلحت بود که آن مهر مبین
کنیتش بود ابو ابراهیم
موسی کاظم فرخنده صفات

خلق گردید امام عالم
دل عالم همه شاد و خرم
بحدوث آمده از ملک قدم
صاحب خلق و دیجود و کرم
هادی خلق شهنشاه امم

سال مولد چو شفقی پرسید — دفعتہ زیب مدینہ گفتم
۱۲۸ ہجری

تاریخ ولادت امام ہفتم ابو ابراہیم امام الاکبر موسی بن جعفر علیہ الصلوٰۃ والسلام

جسدم امام ہفتم پیدا ہوئی جہان میں — خوشتر اگر چہ ہفدہم شہر بہت فرخناک
تھی ہفدہم صفر کی طالع ہوا جو خورشید — نور ایسی زمین میں پہنچانی القوی یا مثلا
سال ولادت اونکا پوچھا جو مومنوں نے — کہنے لگا شفقی ابو ابن مولد پاک
۱۲۸ھ

تاریخ امامت امام ہفتم حضرت موسی کاظم علیہ السلام

جانشین چون امام ہفتم شد — گشت مسرور عالم امکان
پئے تاریخ سال جشن امام — ای شفقی بگو امام جہان
۱۴۸ھ

تاریخ وفات حضرت امام موسی کاظم علیہ السلام

رفت بہ جنت موسی کاظم — در غم او گہ سپہر شگفتم
بہر سال رحلت آن آقا — مالک دین ابو اسی بگفتم
۱۸۳ھ

تاریخ ولادت امام ہشتم حضرت ابی الحسن علی بن موسی الرضا علیہ التحیۃ والثنا

ماه ذیقعده بود و یازدهم — گشت پیدا امام با تمکین
مولد پاک او مدینه بود — حاکم آن زمان محمد امین
لقبش شد رضا علی نامش — زیب بخش کنار ام بنین
بهر سال ولادت پاکش — ای شفقی بگو ستوده مبین
۱۵۳ھ

تاریخ وفات امام التقیا پیشوای اصفیا شہید بیراہل جفا حضرت ابو الحسن

بن موسی الرضا علیه التحیة و الثناء

بست چون رخت سفر — شاه در راه صفر
اہل دین مایوس شد — ہای ویران طوس شد
داد با ظلم شدید — زہر مامون الرشید
نظم تشفی راچه بود — فکر سالش مے نمود
آمد از گردون ندا — دو صد و سه بود ہاے
۲۰۳ ہجری

تاریخ وفات امام ہشتم علیه السلام

شاه خراسان چو سوی خلد رفت — غنچه دل آه شد از غم شگفت
ہاتف غیبی پے سال وفات — جان جہان زیب جہان بود گفت
۲۰۳ھ

تاریخ ولادت با سعادت امام عباد و سید الزہاد و العباد حضرت ابی جعفر محمد بن علی الجواد علیه السلام

چون شنید خلق آن ابو جعفر — سرور دو جہان ابو جعفر
جمعه و عاشر رجب بوده — ہمه عالم بصد طرب بوده
بعض گویند ثالث آن ماه — دو هم ماه نیز یک ذی جاه
اختلافی پدید گشته چنان — بعض گویند نیمه رمضان
مولد پاک شان مدینه بود — رشک فردوس آن مدینه بود
نام او شد محمد اے — لقب او شده جواد و تقی
شد از و این خرابه آباد ان — چیز خندان بود خرم و شاد ان
داور حشر ہست بر ہر دم — در جہان آمدست امام نہم
بکشد گر کسے ز سال سوال — مطلع ماه اسے تشفی سال
۱۹۵ھ

تاریخ وفات امام نہم حضرت محمد تقی علیہ السلام

محمد تقی رفت چون سوے جنت ز قلب حزین در غمش ہائے گفتم
تشفی بمحزون سپے سال فوتش امام زمان بود الیوا ہی گفتم
سنہ ۲۲۰ھ

تاریخ ولادت نونہال حدیقہ مصطفوی و گل بوستان مرتضوی حضرت امام علی النقی علیہ السلام

جلوہ گر جب ہوا امام دہم ہادی خلق شاہ عرش مقام
دوپہر کو تھی رجب کی جمعہ کا دن باپ ماں خوش تھے اور دوست تمام
بعضوں نے پنجم رجب سے لکھی گو نقی تھا لقب علی تھا نام
مولد شاہ دین مدینہ تھا ان تھی امّ ولد نکو انجام
نور رخ تا بآسمان پہونچا ماہ و خورشید تھے بجای غلام
فکر تاریخ میں تشفی سے کہا پیدا ہوئے امام انام
سنہ ۲۱۲ ہجری

تاریخ وفات امام دہم حضرت امام علی النقی علیہ السلام

یافت چو ابیدا النقی رحلت ز دنیا النقی شافع عقبا النقی شاہ عرب ہای ہای
داغ جگر چون بہ شدہ تازہ کہ دمہ شدہ روز دوشنبہ شدہ ثالثی شب ہای ہای
چون پے تاریخ سال کرد تشفی سوال گفت دل پر ملال تو دہ رجب ہای ہای
سنہ ۲۵۴ھ

تاریخ دیگر وفات امام دہم حضرت امام علی النقی علیہ الصلوۃ والسلام

خوف الٰہی تھا نہ شقی کو زہر کھلایا اوسنے نقی کو
حد سے زیادہ جب ہوئے بدعت جا کی بسایا گلشن جنت
لیا کیا سبکو رنج و تعب تھا روز دوشنبہ ماہ رجب تھا

بر کہا گھر میں سوگ کی سوم کو	رو رہے تھے سب لوگ سوم کو
پوچھا جب ہلول پریہ غم سے	سال وفات شاہ دو عالم
مر د کے مشفقی یہ کہنے لگا تب	رو رہے ہیں چھوڑ کے سال ہوا اب

تاریخ وفات امام دہم حضرت امام علی النقی علیہ السلام

سوی جنان شد چو امام دہم	شد بہ غمش صاحب دل جان گسل
مشفقی پے سالش چو کرد	آہ امام آوسے گفت دل

۲۵۴ھ

تاریخ ولادت باسعادت فخر اولیا و فخر اوصیا الامام الہمام حجۃ اللہ الملک العلام حضرت ابو محمد حسن بن علی عسکری علیہ الصلوٰۃ والسلام بالغائب الضیاء والظلام

ثانی ربیع کی ہوئی چوتھی بصد طرب	کیونکر نہ روز عید کہیں اوسکو خاص و عام
پیدا ہوا علی نقی کا وہ نور عین	کہتے ہیں جسکو سب حسن عسکری امام
راوی کا قول ہے وہ دوشنبہ کا روز تھا	رونق دہ مدینہ ہوا جب فلک مقام
گھر میں تھا خوش ہر ایک کو شاد تھا الحسن	ام ولد تھے مادر حضرت حدیث نام
اوس سال جشن کی جو مشفقی کو فکر تھی	دل نے کہا کہ اب ہوا پیدا حسن امام

۲۳۲ھ

تاریخ وفات امام یازدہم حضرت ابی محمد حسن ابن علی عسکری صلوٰۃ اللہ تعالیٰ علیہ

پیشوای دین امام عسکری	عاشق شیدای رب ذو المنن
یوم جمعہ ہشتم اول ربیع	شد سوی فردوس از دار المحن
قاتل آن معتمد افسوس بود	کشتہ مسموم آن شہنشاہ زمن
ای مشفقی بہر سال قتل او	گفت ہاتف آہ ہمنام حسن

۲۶۰ھ

تاریخ ولادت حضرت صاحب الزمان خلیفة الرحمن حجة الله فی خلقه و کلمة الباقیة بین خلیفته القائم بقسط الله الناطق بامر الله الذی ببقائه بقیت الدنیا و بیمنه رزقت الوری و بوجوده ثبتت الارض والسماء الامام الهاد ابی القاسم محمد بن الحسن المهدی صلوات الله علیه وسلامه

چون نباشد درین جهان شادی	سهر میلاد مهدی هادی
نیمه باقی ز ماه شعبان بود	جمعه سامان جشن عید نمود
مولدش سُرّ من رای باشد	خاک پایش چو توتیا باشد
کرده غم دور نرجس خاتون	شده مسرور نرگس خاتون
کنیت او بشد ابوالقاسم	دو جهان از وجود او قائم
همت و شوکت محمد داشت	سیرت و صورت محمد داشت
خرمی روز و شب مبارک باد	جشن عیش و طرب مبارک باد
ای شفیعی تو فکر سالش کن	دل ما دارد اشتیاق سخن
بجهان آمده ملک چهرے	شده تاریخ مولدش ظهرے ۲۵۵ھ
می شماری قرون تو سالی اگر	فکر تاریخ میکنم دیگر
همه تن بود او چو نور خدا	گشت تاریخ لفظ نور خدا ۲۵۵ھ
بعد از آن مثل گل چو بشگفتم	هادی و صاحب الزمان گفتم ۲۵۵ھ

تاریخ غیبت صغری امام دوازدهم صاحب العصر والزمان علیه السلام

نور خالق تھا مهدی هادی سے	یا که تھا مهر احتجاب میں چاند
نور تھا سر من رای میں دو چند	تھا جو آغوش آفتاب میں چاند

مشرق دین سے ہوتی ہے طالع — آیا کیسی انقلاب میں چاند
جسکو وہ عید ہی سمجھے خلق — پھر رہا ہے بحساب میں چاند
تھا کبھو وقت تھا جو قلب سیاہ — چرخ دین کا تھا اضطراب میں چاند
چھپ گیا دشمنوں کی نظروں سے — جلوہ گر ہو سکے شیخ و شباب میں چاند
معتقدوں نے نہ اوسکا پاس کیا — ملتے جسکے تھا حجاب میں چاند
پوچھیں اوس ماہ کو شفیقی ہم — کبھی آئی نظر جو خواب میں چاند
پوچھا جب سال غیبت صغری — بولا دل ہی چھپا سحاب میں چاند
[illegible]

دیگر

روز عید است بہر شعبان — موجب حکم اختیار شعیب
زیب فرمائے کون و مکان گشتہ — صاحب العصر و الزمان لاریب
شکر سال طرب چو جستم سر — جلوہ آرا سے گفت پلے غیب

دیگر

صاحب العصر چون شدہ پیدا — دل انور مدام سے گفتا
[illegible] تاریخ — جلوہ آرا ہی ہم بدان تاریخ
شکل غنچہ بدل چو بشگفتم — بعد ازان محسن زمان گفتم
موجب اختلاف [illegible] عالم — شدہ تاریخ یا شمس انام
جلوہ پرداز ہم بقول دگر — شدہ تاریخ مولد سرور

قطعہ تاریخ طبع جناب لایت علی خانصاحب متخلص بسرور شاگرد [illegible]

تاریخ ائمۃ الہدی کی بھی — واللہ سے انتخاب پر زیب
لکھ طبع کی ای سرور تاریخ — کیا خوب چھپی کتاب پر زیب

کتبہ — تمام اللہ — سنہ ۱۳۰۳ ہجری — [illegible]

اعلان

للہ الحمد و المنہ کتاب لاجواب پسندیدہ اہل صفا مسمّی بہ
تاریخ امام ہدا حسین تاریخین ولادت و وفات آنحضرت
صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم و چہاردہ معصوم تحریر ہین اور اکثر
رباعیات اور اشعار ہر ہر صنعت مین مرقوم ہین لائق ملاحظہ
شائقین ہے قیمت بنظر رفاہ عام (۱؎) قرار دی ہے
چونکہ حق تالیف اسکا محفوظ ہے لہذا کوئی صاحب قصد
طبع نفرمائین نفع کے عوض نقصان نہ اوٹھائین ہان جسقدر
نسخہ جات مطلوب ہون دکان راجہ رگھوناتھ صاحب تاجر کتب
واقع چوک لکھنؤ متصل کوتوالی سے طلب فرمائین
اگر دیر فرمائینگے تو ملنے سے پچھتائینگے

در مطبع عباسی شہر لکھنؤ محلہ نخاس قدیم رونق
افروز گردید